

Ca dokumento esas enretigata da Ronald Bijtenhoorn
www.bijtenhoorn.nl

SEPTEMBRO-DECEMBRO 1988 - N° 284

ISSN 0048 3489

PROGRESO

Progreso fondesis da Profesoro Louis Couturat.
Collège de France, en 1908. Ol konsakresas a la
propago, a la libera diskuto ed a la konstanta
perfektigo di la Linguo Internaciona. Progreso
editesas kom la oficala organo di la

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA
IDO

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

MEMBRO - KONTRIBUTI

Sro Franz Regnier agas kom Kasero dil Uniono e responsas la recevo e kontado di abon-pagi.

Membro-kontributo yarala, od abono a Progreso sen membreso dil Uniono, esas: 20 suisa franki, **o preferible 500 belga franki**, pagenda a Landal Reprezentero o direte a : Uniono por la Linguo Internaciona Ido, rue des Glacières, 3/9 - 6001 Marcinelle, Belgia.

Abonpaji povas esar pagata aden la konto dil Uniono: C.G.E.R. (Caisse Générale d'Épargne et de Retraite) Konto-numero 001-1329220-08 en 6001 Marcinelle, Belgia o per internaciona postala-mandato.

LANDAL REPRESENTERI

- Andora:* Robert Castello, Ido-Konsul-Servo, carrer Alzinaret 2, 1°, 2^a, *Andorra-la-Vella* (Pyr.)
- Anglia:* Tom Lang (redaktero di *Ido-Vivo* e kasero ILSGB), 2 Bentham Way, Staincross, *Barnsley*, South Yorkshire, S75 5QA
Niklas ApGlyn, 10 Heol Salop-Penarth de Morgannwg
CF6 1HG Wals (libri)
David Weston, 24 Nunn Street, *Leek, Staffs.*, ST13 8EA
- Belgia:* Jacques Bol, 80 chaussée des Gaulois, *1300 Wavre*,
Check-Nr. 000-0748184-23
- Francia:* Roger Moureaux, prof., 18, rue Emile Ecuyer,
F 01100 *Oyonnax*, postcheck-konto 32683-N Dijon
- GDR:* Fritz Borgwald, Ludwigstr. 16, 437 Köthen
- Germania:* Alfred Neussner, Thüringer Str. 3, D-3445 *Waldkappel*
- Hispania:* José Garcia c/o Ingeniero Joaquin Benlloch 71-13a,
Valencia 26
- Nederlando:* W.J. Visser, Jukwerderweg 17, 9901 *GL Appingedam NL*
- Oceania:* Larch T. Brade, Solomon's Pool, *Kurrajong, NSW 2758*,
Australia
- Sri Lanka:* Ronald C. Peries, 4, Sri Vijaya Road. *Colombo 6*, Sri Lanka
- Suedia:* Axel Rylander, Olshammsgatan 58, S - 124 48 *Bandhagen*
Kerstin Akerlund, Klippgatan, 1 S - 951 54 *Luleå*
- Suisia:* Cl. Kreis Schneeberger, 57, avenue de Champel,
1206 Genève (Suisia)
- USA:* Richard Earnhart, 405 Fry, Denton TX, 76201 USA
- USSR:* Boris Marechek, Per Jukovskogo 20, USSR CCCP 72011
Frunze 11

PROGRESO

SEPTEMBRO - DECEMBRO 1988 - N° 284

Informi de ULI - Rakonto pri seĝlo-navigado - Stranja pagini en Historio - Kreskar o konjelar - La mutono en la religio - Reakti pri artiklo «Biro dum la yarcenti» - Trauro

INTERNA BULETINO DI ULI

1. La propozo de Henry Jacob e Tom Lang ke Donald Gasper esez ko-optita aden la Direktanta Komitato aprobesis da la komitatani. Do Donald Gasper nun esas membro di la DK.
2. Tom Lang, mencioninte ke la recenta edito di la *Lexiko di Nova Vorti adoptita depos 1922* esas importanta pazo en la developo di la linguala labori, propozis ke la DK aprobez principe la rikomenco di la linguala labori, kun la skopo introduktar oficale necesa nova vorti. To aprobesis da la komitatani.

David Weston, sekretario di ULI

*FELICA E PACOZA NOVA YARO
AD OMNA LEKTERI DI PROGRESO.*

KA VU DEZIRAS DURAR LA RECEVO DI PROGRESO?

Ni esas jus en la periodo di la ri-abono. Do, voluntez sendar vua pago (500 belga franki o 20 suisa franki) a vua landal reprezententero o direte a la kasero di U.L.I:

Uniono por la Linguo Internaciona, rue des Glacières, 3/9
B-6001 Marcinelle (Belgia)

PREFEREBLE voluntez pagar
per internaciona postala **mandato**
o transferar a nia konto n° 001-1329220-08
Uniono por la Linguo Internaciona IDO, rue des Glacières, 3/9
B-6001 Marcinelle (Belgia).
VOLUNTEZ NE PAGAR per bank-cheko exterlanda, pro ke,
lore, la bank-kusti esas tro **importanta**.

La Kasero.

SEGLO-NAVIGADO

Rakonto da Axel Rylander

Erik ed ilua du kamaradi Alf e Sven - 22-yara seglo-entuziasti - preparis por sua vakanco en la yaro 1930. La seglono esis la sekura e spacioza Colin Archer-navo «Svea», qua mezuris 12 metri. Ol posedesis da la patro di Erik, qua fakte vivis kun ed en ica navo depos sua 10:ma aniversario. Nun lu ricevabis la konfido ipsa navigar, pro ke la patro lore esis tre multe okupata per sua komercala aktiveso.

La tri amiki kompris omna kozi, quin li bezonis dum sua trisemana libereso, ante ke li itere mustis studiar en la teknikala skolo. Manjajo, specale konservaji, drinkaji, kombustebloj por motoro e petrol-furnelo. Omna ta kozin li prenis en l'auto di Sven al yaktoklubo en Saltsjöbaden exter Stockholm, ube «Svea» jacis an sua boyo. Li mustis remar per la yolo al navo e retroe plura foyi kun la vari. Esis anke necesa plenigar l'aquatanki ante retroiro ad heme.

La proxima matino ye sep kloki li interrenkontris e vehis al yaktoklubo. Li quik komencis prontigar la navo por segliro. Hisar segli esis tatempe harda laboro, nam lore ne existis la komoda vindili, e la seglo granda mem havis pezoza gafa. «Svea» nur havis un masto, ma multa navi di ta tipo esis dumasta. Omna nenecesa kozi pozesis sub ferdeko. La boy-

amaro deslignesis. Erik prenis la gubernilo, la kamaradi tensis eskoti, e la vojajo startis en bela vetero e sud-westa vento de sep metri po sekundo.

La navo transpasis la Nämndö-bayo, e la vento al dextra, dopa latero esis favoroza. La seglonavo apene inklinis. Alf esis quale sempre la koquisto en navo, e lu iris ad infre por koquar kafeo. Balde lu retroiris kun pleto plena de tasi, kafeuyo e kelka delikata sandwichi. La skopo cadie esis Sandhamn, la famoza insulo e seglocentro di Rejala Seglo-Societo.

«Nun, amiki» dicis Erik, «Quale vi savas Sandhamn (Sabloportuo) esas la vera «fatuo-klubo». Esas multa experti ibe. Li kustumas stacar sur la kayo e kritikar omna manovri. Nia abordado must esar perfekta. Exemple esas mortala peko enirar la portuo per motoro. Yes, la «experti» opinionas tale. Sven, tu stacez avane, e saltez al kayo kun la amaro kande me indikas. E tu, Alf, tu stacas dope kun la ankro. Tu lansez ol kande me facos signo. Ni dicez nulo; la manovro must esar silencoza». La du amiki promisis facor sua maxim bona. Omna tri esis kustumigita seglirar ensemble.

Li preterpasis Stavnäs e la insulo Runmarö, e posdimeze li videskis Sandhamn kun sua faro e klubdomo. L'abordado sucesis bone, e kelka bonkonocata seglo-«experti» salutis la tri viri bonveninta.

«Me sempre joyas, kande me videskas la bela «Svea», un de li dicis. Kad ne tua patro venis, Erik?»

«No, il regretinde esas tro okupata. Me e mea kamaradi pruntis la navo, e ni navigos vers Gotland morgo matine».

Altra seglonavo arivis. Eleganta dumasta yakto ek mahogano kun segli ek satino kruda. La 40-yara navestro stacis an gubernilo, e du viri facis bona laboro abordar. La «experti» stacis silencoza. La navestro salutis la tri amiki en «Svea», ridetis e dicis: «Me esperas ke vi ne objeonas ke me abordas hike?»

«Tote ne», respondis Erik. «Mea nomo esas Erik, e yen mea amiki Alf e Sven». «Mea nomo Karlo, e mea helperi esas Nils ed Anders. Vi semblas esar tre agreabla. Pro quo ne vizitar mea navo e prenar ula drinkajo ante ke ni iros al klub-domo!»

Li omni dankis kordiale, e balde li sidis en la eleganta salono,

qua mem havis piano. Yuna viro en blanka vestio servis drinkaji segun gusto, e la hosto prenis sua glaso e salutis sua gastis bonveninta.

«Vu must esar tre richa, qua povas komprar navo quale ica», dicitis Sven.

«Ho, tote ne», ridetis Karlo, «me kontre lo esas sen-employata. Esas tale, ke me heredis la injeniorofirmo di mea patro, e samtempe kelka pekunio, ne sat multe por vivar komfortale. Uldie me videskis anonco en jurnalos pri granda parto de konstruktostalo en la Libera Portuo. Me kompris la stalo nevidite e vendis ol direte, e me ganis granda sumo di pekunio. Subite me povis komprar ica navo chipe da olda amiko di mea patro, pasable olda por ne havar posibleso ipsa seglirar. E me invitis kelka amiki por helpo kun la navo ed anke por amikala kuneso. Ankore me ne mariajis, ma me havas agreable vivo, e kande mea pekunio reduktesos, me facos nova tal afero»».

La tri kamaradi ridis. Komprenende li ne kredis sua hosto, nam lu certe esis granda jokero. Lu anke questionis ka li ja manjabis. ed Erik dicitis ke li intencus manjar en la restorerio ca unesma vespero. Li akordis ke li omni renkontos ibe. La vespero pasis agreable kun danso ed amikala kuneso.

Proxima matino Erik vekeskis frue quale kustumale. Lu sucesis vekigar sua kamaradi, qui semblis tre fatigita. Pos rapida tualetto e razado li manjis dejuneto. Li elevis la yolo ek l'aquo e ligis ol renverse sur la ferkedo, nam nun li havus seglirado sur aperta maro. Camatine esis nula vento, e li koaktesis startar la motoro. La aquo esis brilanta quale spegulo. La navo iris lente ek la portuo, nam li ne volis vekigar ti, qui dormis en la multa seglonavi. Kande li preterpasis la faro Almagrundet, la vento venis, e Erik pregis la du amiki hisar segli. La vento divenis pokope plu forta, ed Erik kontrolis la busolo e direktis la navo vers Gotland e la urbo Visby - la olda Hanso-urbo. Lia navo kuris vers sud, ed Erik kalkulis ke la voyajotempo ad ibe esus cirkum 24 hori. Do li mustis dividir la tempo en quarti, tale ke singlu havus posibleso dormar.

Alf stacis an guvernilo ed esforcis guvernar segun busolo. Lu observis ke la vento esis plu forta, e «Svea» facis bona rapi-

deso. Lu observis anke granda, nigra nubi, e komencis pluvar. Subite la vento divenis tempesto, e lu mustis vekigar l'altri por refagar. Li abasis la seĝlo granda, e la navo facis dek nodi per la avana seĝli. La ondi esis alta, ma la robusta navo movis kalme.

La vento esis de nordo, e li kredis ke li arivabus a Visby proxima predimezo. Nulu povis dormar. Li preferis restar sur ferdeko til ke la suno acensus. Alf livis la guvernilo ad Erik ed iris adinfre por koquar kafeo. Lu sucesis quankam la navo bas-kulis. La varma kafeo igis li standar kelke plu bona.

Ye dek kloki la tempesto cesis, e li povis vidar Visby. Li startis la motoro ed eniris la portuo. Li trovis ankroplaso en la Yak-toklubo di Visby. Li pozis la yolo en aquo e remis al rivo. Li esis nun tre fatigita e hungroza. Pro to li vizitis restorerio proxim la portuo e manjis bona dejuno. Li sendis vidokarti adheme kun la texto: «OMNO BONE EN NAVO!»

NOTO PRI LA COLIN ARCHER-SEGLONAVO.

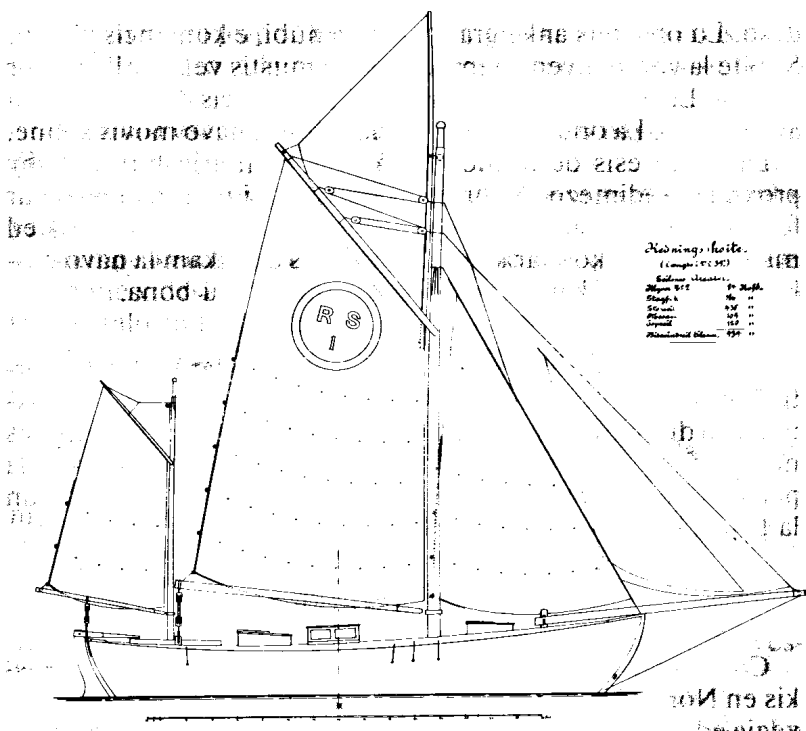
Colin Archer (1832-1921) - la famoza navkonstruktisto naskis en Norvegia. Lua patro William esis Skoto, qua vizitis Norvegia ed establis su en la urbo Larvik, qua esas konocata navkonstrukto-urbo.

Colin pasis multa yari en Australia, ma retrovenis a Norvegia kun multa pekunio e startis konstruktar seglonavi, qui divenis peskonavi, pilotonavi e salvonavi. La prototipo esis la norvegana tipo «Skøjte» (en Nederlando ol nomesas «schuit»). Ol esas ferdekizita, pintoprua seglonavo, 10 - 15 metri longa. Multa tala navi transpasis Atlantiko, en un de li - «Rundö» - fakte facis navigado cirkum Tero.

Li esas tre navigiva e fidinda navi, e li ankore uzesas kom yakti, do privata plezuronavi.

La parentaro-skudo di Archer havas la enskriburo:

SOLA BONA QUA HONESTA
(NUR LO HONESTA ESAS BONA)

Yen la seĝlo-desegnuro di la salvonavo RS1!

STRANJA PAGINI EN HISTORIO.

I. Enigmato:

- «On questionas me, por konkurso, quo eventis en Roma en la 5. a di Oktobro 1582 e dum la sequinta non dii?» -
- «To es tre facil, respondez nur: nulo!»
- Quale nulo? nul grandioza festo, nul heroal prodajo, nulo extraordinara? forsan la morto di un od altra famozo?»-
- «No, me repetas: nulo!»

- «ma quale posibla! tamen duris la vivo: le malada sufris, le povra hungris, le saja meditis, e le fola divagis!»

- «No, e nulu naskis e nulu mortis.»

- «Nekredebla! ka tu jokas? o kad l'urbo falis en hipnotal letargio? e quo eventis pos ta stranja dek dii?»

- «Ye noktomezo dil 14.esma di Oktobro rikomencis vivo normala segun l'olda mori dil homi: on durstis ed on drinkis, on eskrokis ed almonis, on amoris e ploris, on diskutis e disputis!»

II. Expliko:

Por trovar la solvo di tal enigmato, ni voyajez per la penso til lontan epoko, til la tempo di nia prim ancestri. Ka ni povas imaginar la rolo, quan luno havis en lia vivo?

Quale ni e forsan mem plu bone kam ni, li sentis estetikal plezuro per admirar la beleso dil luno. Ma pluse ol esis por li la moyeno, l'unika moyeno por mezurar la tempo. Pokope per long observi li deskrovis altra mezurilo: la yaro segun la suno. E tale naskis grava problemo: quale obtenar koncilio dil sunal yaro e dil lunala cikli?

La Romani partikulare probis solvar ta nesolvebla problemo. Por facar lo kurta, ni nur citez la kalendario supozita verko da Numa Pompilius, arkikomplikita sistemo, quan li uzis dum plura yarcenti.

Ol tamen ne bone funcionis, nam l'afero divenis tote kaosatra: li mustis celebrar dum printempo la festi dil autuno e le somerala dum vintro!

«To ne darfes esar!» decidis Caesar qua simil ad omna despoti, tre prizis ordino, «nova kalendario es necesa por efikoz administro.»

Ed il rekursis al maxim famoz astronomo dil epoko: Sosigenes de Alexandria.

«L'unika sistemo fitant es ta dil sunala yaro, propozis Sosigenes pos multa kalkuli, e nam il kontenas 365 dii e 6 hori, ni havez yaro de 365 dii plus un suplementa (la bisextila, ja konocit en l'olda metodo) en singla quaresma yaro, e tale la konto es bona.»

Por ajustar la starto-punto dil nova sistemo mankas tamen 67 dii: on adjuntas li, e tale la yaro equivalant a la yaro 46 ante l'ero, kontenis 15 Monati e recevis la nomo «annus confusio- nis» yaro dil konfuzeso.

Ma la kalkuli di Sosigenes kontenas eroreto: 11 minuti e 14 sekundi (por un yaro sunala) Nu! Ka to importas? Yes ya! nam pos dekekin yarcenti la difero divenabis 10 dii. E pro to, Papo Gregorius XIII decidis reformar la kalendario. La dato esis tro frua: quale agar? tote simple per supresar 10 dii en la kalendario, e do pos la 4.esma di Oktobro 1582 la dato esis la 15.esma di Oktobro.

Yen do l'explikilo dil enigmati. Ta dek dii, o plu exakte ta dek dati ne havis existo. E ni darfas asertar ke dum ta periodo nulo, vere nulo eventis en Italia.

Pokope ma tre lente la cetera landi sequis l'exemplo ed anke supresis dek dati dil kalendario, en Anglia exemple en yaro 1752, en Grekia ed en Turkia erste dum l'unisma yari di nia yarcento.

La homi havas do nun un komuna kalendario. Ma to, quon on sucesis por to, restas imitenda por altra temi: li ne sucesis, ho ve! havar bona linguo auxiliara komuna.

A. Juste

YEN LA QUESTIONO: KRESKAR O KONJELAR?

De tempo a tempo, ti qui kritikas Ido plendas ke ol nultempe atingas stabileso, ol chanjas konstante, adjuntante nova vorti e efektigante desfacilaji por la lernanti. Mea skopo esas esplorar sorgoze tala kritiki. Kad Ido ganabus plu multa suceso se ol decidabus frostar, restar quale glacio-bloko e renuncar omna chanji ed adjuntaji a la linguo?

La fakto esas ke, ne nur Ido, ma omna altra vivanta linguo (nacionala ed internaciona) chanjas konstante e duros chanjar en la futuro. Irga linguo qua ne developas, qua ne extensas sua vortaro per adjuntar nova vorti bezonata por expresar nova koncepti, nova ciencala developi ed inventuri esas nulo plusa kam linguo mortinta. Ni vidas exemplo di tala linguo en la latina, qua restas frostigita e pro to esas ne-utila por moderna komunikado internaciona (ecepte por skopi tre limitizita, ex. religiala).

Kom linguo vivanta, kreskanta e progresema, Ido renkontras la problemo konocata da altra lingui: esas necesa ri-editar dictionarii suficante ofte, por certigar ke uzanti dil linguo povas sempre disponer la tota vortaro inkluzanta nova vorti adjuntita pos la lasta edituro dil dictionario. Lo esas sat granda problemo por la Ido-*movimento, pro du kauzi:

- 1) la enorma e sempre augmentanta kusto di editar dictionarii, e
- 2) la bezono editar dictionarii por servar adminime la uzanti di la maxim importanta nacionala lingui. Til nun, ni esforcis solvar la problemo per editar suplementi a la Dyer dictionarii, to esas, la RAPORTO da Roze (1937) e la LISTO DI NOVA VORTI da Camiel de Cock (1988). Evidente tala suplementa listi havas ula valoro, quankam oli ne esas kompleta respondo a la bezono. Defortunoze, postular produkto di nova edituri di la Dyer dictionarii, e dil angla-franca, franca-angla, germana-angla, angla-germana e.c. esus quaze demandar la luno.

En ca kuntekto, esas forsan apta citar relatanta paragrafi de la COMPTE RENDU DES TRAVAUX DU COMITE (Raporto di la labori dal Komitato) da Couturat e Leau, 1907:

«*Deklaro da Sro. Jespersen.* - Dum ca kunsido, kande naturale on diskutis la questiono decidir til qua grado un linguo esas la proprietajo, sive di sua auro, sive di la socio qua uzas e praktikas ol, Sro. Jespersen facis deklararo, inspirita da la historio e l'evoluciono dil lingui, «quan pro egardo di olua karaktero teoriala, la Komitato ne konsideris necesa votar, ma quan ol decidis adjuntar a la protokolo ed inkluzar en la Raporto». Yen ca deklararo:

«Esas en la naturo di linguo naturala od artificiala ke ol existas nur da e por la homi qui uzas ol por komunikar lia idei ad altri. Singla individuo povas introduktar en ol ula chanji, konciante o ne-konciante. Se il ne trovas persono por imitar il, sua modifiko esas certe mortinta. Se, kontree, il trovas ula imiteri o ke la sama modifiko esas uzata nedependante da plura altri, ol divenas norma

proporcione ke ol esas uzata plu freque. Esus petrigar un linguo se on volus fixigar un sola libro kom normo nevariebla por omni o por sempre. Simile, un sola persono od un akademio, mem se ol esus elektata da omna la guvernerii dil mondo civilizita, povus nultempe preskriptar legi absoluta e neviolacebla en linguala questioni, irge qua autoritato ol povas havar por donar konsili por la maxim bona uzado».

Finale, l'opiniono generala dil membri dil Komitato esis ke, irge qua linguo esus definitive adoptata, esis supreme importanta garantiar por ol libereso di developo senlimita; e ke, se esis konvenanta fixigar en maniero duriva la principi e la reguli esencala, esis necesa evitar konfirmar kom ne-tushebla ula formi od ula vorti quin on povus eventuale esar duktata a chanjar por sekurigar la progreso di la linguo.

Esas questiono min havar linguo *quik perfekta* kam linguo *senlimite perfektebla*.»

Tom Lang

La mutono en la religio

Che la populi antiqua, la mutono ja posedis granda popularo kom sakrifikajo. La homo ofris lo maxim bona, quon il posedis, ula mutono, en la espero di plezar a la deajo por la salvo di su ipsa e la trupo. La homaro esis ankore en la komenco di sua developado, kande la mutono ja esis elevata en la regioni cielala, ube la deaji rezidas.

Por la anciena Egiptiani, la mutonulo esis sakra. Unfoye po yaro, ye la festo di Ammon, on ocidis mutonulo, on senpeligis ol e vestizis kun lua felo, la imajo dil deajo. Pose on lamentis la mutonulo ed enterigis ol en sakra tombo. To esas la motivo pro quo en la subterala tombeyi, ita deajo esis piktata kun korpo homala e kapo di mutonulo. La ocido di la mutonulo esis do moyeno por ofrar a la deajo, lua personeso kom ofrajo.

En la templo di Apolo Diradiotes en Argos on ofris unfoye po monato, nokte, agnelo. Virgino drinkis la sango e tale inspirata, el komencis profetesar.

Existas imaji, de multa vari ante la Kristana ero, qua reprezentas Hermes (latine Mercurius), la deajo dil komerco, di la voyi, dil voyajisti, di la parolarto, di la furdisti, e la guidisto dil ombri vers la finala lojeyo, kun agnelo sur la shultro, ... korekte, quale la posa imaji dil «bona pastoro».

Kande on celebris, ye la printempo, la rivivigo di Dionosos, qua esis decensinta aden la finala lojeyo por serchar sua matro, on jetis agnelo aden la lago, kom donacajo por la gardisto di la rejio di la mortinti. Dum la granda ritui di la Dionosos-kunfratari, la manjo di muton-yunetulo, extazante, esis regulo. La Bakanini adportis la mutoneto e devoris ol vivanta. Mistike la agnelo esas la deajo e manjante ol, la Bakanini proprigis la deatrajo ad su.

L'Ilias rakontas pri la kulto dil Greki e dil Troyani, qua eventis ante la famoza kombato di Paris e Menelaos. L'evoza Priam adportis du agneli: blanka mutonulo por la suno e nigra mutonetino por la tero. Sucedante, la Greki adportis triesma agnelo por Zeus. La sakrifiko dil agneli substrekizis la fideleso a la promiso, La tranchita lano de ili - ofrita a la komandanti - reprezentis la vivo di la mortonti.

Dum la Romana periodo, ante la pozo di frontiera fosto, on mortigis muton-yunino e fluigis la sango en la antee facita puteo.

En la antiqueso Asiri-Babilona, la sacerdoto-magiisto arachis, por chasar la maladeso, la intestini de ula agnelo e posis li lore aden la manui dil malado. Pose la sacerdoto-magiisto reprenis la intestini e juris ke la agnelo departis kun la maladeso.

Depos yarmili la mutonulo esis sakrigata emblemo, kun sua korni kom insigno di rejala e sacerdotala povo. La heroulo druidala «Ram» (= mutonulo) institucis nova sociala ordino, ube «la kurajo e la pacigo», quan il simbolizas, impozas su komplete kontre la brutaleso e la violentado di la tauro, qua esas anke sakra animalo.

La stelaro «mutonulo» signifikas la retroveno di la printempo.

Râ ed Ammon, en la mitologio di la faraoni, reprezentas en la formi di mutonulo, la deajo suverena di la suno, la mastro

generalala dil universo, la fekundeseco e la naskala akvo dil eterna vivo.

Apolo, anke la inkarnaco de la suno, deajo dil profeteseco, deo de la pastoro, e protektanto de la trupo, esis veneracata de la Dorioj sub la formo de mutonulo.

La mutonulo inkarnacis ne nur rejaleso, ma anke bonfacanta povo e felica paco.

En la libro de la Etrurianoj, segun Vergilio, l'auroro por nova tempo komencas. Post multa tempo sur sekuinta milito, ita tempo manifestas sur la arivo de infanto, kio unfoje deveninta viro, vidas per certa signoj, ke la tempo de la homala sufrado estas finita e ke la tero estas de tiu momento, loko de paco, zonizata de justeco. Tia signoj rivelas sur la mutonulo, kio, en la praktiko, sur koloroj, subite, purpureaj e safranecaj. Dum ke la agneloj - pasturantoj - devenas skarlataj. Vergilio skriptis pri agneloj kun «radianta» lanfelo.

On savas anke, ke, kelka jarcentoj pli tarde, la Kristanismo fariĝis de la mutonulo, gvidanto de la grupo, kio la desarmiganta dolca agnelo, la simbolo de la homo suferanta, revivigita en la persono de Kristo, gvidanto de la homoj. En la Kristana literaturo ed arkitekturo, ni renkontas multfoje la pastorojn, l'agnelojn.

Tradukis Camiel De Cock

REAKTI

al vidpunkto de Sro Roger Moureaux koncerne l'artikolo «Biro dum la jarcentoj» publikigita en Progreso n° 282

Memor-noto: Sro Moureaux, membro de la Redaktala Komitato de Progreso iudikas ke la publikigo de tiu artikolo ne estas admisebla en la organo oficiala de ULI pro ke segun li, ol kontentigas propagado favore al alkoholismo e reklamo komerca disimulata per markoj de biro.

La Prezidanto de ULI, Hellmut Röhnisch, konsiderinte ke tiu artikolo ne aperis sur alia od alia membro de R.K. kom propagando o reklamo-texto iudikas ke ol povas publikigesi ma deziris de la lektoroj, reakti kio aperas en proksima edituro de la revuo.

Ni ricevis tiel nun kvar reaktio-letri kio ni publikigas sube.

Ni esperas ke alia lektoroj prizentos anke lia personala vidpunkto, ne nur pri la

prezenta polemiko ma anke pri la kontenajo dil teksti insertenda. Talmaniere, Progreso divenos sempre plu vivanta revuo, e la R.K. esos informata pri la deziri di la lekteri.

1° De Tom Lang - Anglia

Nia Prezidanto Hellmut Röhnisch invitis la lekteri donar lia reakti koncerne la artiklo «Biro dum la yarcenti» en PROGRESO n° 282. Pos sorgoza medito, me ofras la sequanta komenti.

La selekto di artikli e c. por inkluzo en PROGRESO esas afero importanta ma kelkafoye delikata. Olim esis pasable simpla afero, la responso restis ye un sola redaktero, ma nun la selekto dependas de komitato de kin membri. Esas ne-evitebla okazione ke kompleta konkordo inter la membri dil Komitato Redaktala ne esos posibla; en tala cirkonstanci semblas a me apta ke la Prezidanto facez la finala decido - qua povas esar od aceptar o rejektar la artiklo, o forsan propozar emendar ol. Fakte, kaze dil artiklo supere mencionita, la Prezidanto decidis aprobar inkluzo dil artiklo. Ta proceduro semblas korekta en la partikulara cirkonstanci.

La esencala questiono esas: quo konstitucas apta artiklo por PROGRESO? Qua kriterii devas ol satisfacar? Klare, esas ne posibla definir ta kriterii precize, ma la emo devas esar selektar artikli qui:

- (a) havas valoro kulturala, linguala, ciencala o literaturala, ma sen esar tro spcalista,
- (b) ne pozas extrema vidpunti pri religiala o politikala questioni,
- (c) ne kontenas materio ofensanta, shokiva o difamiva,
- (d) ne kontenas materio qua reklamas, direte od indirete, la komercala produkturi di fabrikisti nomita.

Pri punto (d), la inkluzo di materio reklamala esas tote evitenda, pro ke U.L.I. esas internaciona organizuro qua esas oficale neutra relate religio, politiko e komercala reklamado. Ca punto aplikus kun egala valideso se artiklo ofresus, exemple, inkluzanta laudo o rekomendo di partikulara fabrik-marki di cigareti, di automobili, di televizion, e c.

Sen-dubite la membri dil Komitato Redaktala ja atencas generale la principi quin me esbojis supere. Certe ta principi esas extreme importanta por la efikiva funcionado dil Komitato e por PROGRESO.

2° De Axel Rylander, Redaktero di «Komuniki» Suedia

KOMENTARO PRI «BIRO DUM LA YARCENTI».

Progreso esas divenanta tre bona revuo kun interesanta kontenajo. Me recevis la unesma numero di 1988 nun en la monato Julio. Se ol

aparos trifoye en la yaro quale la redaktaro promisas, me esperas ke li sukcesos editar la plusa 2 numeri cayare.

Me kelke astoneskis kande me lektis la noto dil artiklo da F. Regnier - ecelanta ed interesanta - pro ke sioro Moureaux protestis kontre publikigo dil artiklo. Ke ol «favorabus alkoholismo (!)», ke ol «esabus reklamo komercala!». La edituro di Progreso - en mikra, poke konocata helpolinguo - esas ne tante importanta, ke birifisti en Belgia povus havar irga profito de ol.

Segun me la artiklo esas kulturala e traktas la biro ek historiala vidpunto. Ed anke sobra personi povas havar historiala intereso. Altra exemplo: ateisti forsan ne prizas ekleziala arkitekturo od arto, ma tamen ni povas traktar tala kozi en Progreso.

Kad ni devas preskriptar la kontenajo di Progreso? Ka ni devas censurar artikli? Certe ne! Nia movmento esas internaciona ed idealista. E ni ne devas havar ula prejudiki. Lo sama esas valida por omna Idorevui: KOMUNIKI, IDO-VIVO, NIA TORCHO ed altra venonta publikigaji. Do ni povas traktar omna temi. Lo chefa esas ke ni skribas; ke ni pruvas ke Ido esas uzebla linguo por komunikado, tekniko, literaturo, scienco, politiko, religio ed omna altra feldi di humana aktiveco.

Or, ni devas evitar omno, quo povas lezar od ofensar la senso ed integreso di altra homi. Ni ne darfus kritikar homi, qui havas altra pel-koloro, religio o politiko kam ni ipsa. E ni ne darfus mokar kripli od infirma personi. Omna individuo havas sua valoro e sua yuro. Omnu esas unika.

Cetere, omna temi esez permisata en nia oficiala organo, quale en altra Idorevui.

Vivez Ido e nia aspirado vers plu bona mondo, fondita sur humanismo e mutuala kompreno.

3° De Alfred Neussner - Germana FGR

Fundamentele me stacas sur la sama sulo kam s-ro Moureaux, me ne drinkas biro, nek irga altra alkoholaji. Me ne opozus, se on interdiktus oli.

L'artiklo esencale esas historiala deskripto, kelka pozitiva enuncrin pri la biro me konsideras kom personala opiniono dil auctoro, qui ne ecesas exterordinara mezuro. Se on kritikis l'aparo di artiklo, lore on mustas anke egardar, ube ol aparas. PROGRESO apene esas revuo, ye qua segun la majoritato di la leteraro, on povus expektar, ke irguqua esos influata chanjar sua drink-kustumi per tal artiklo.

Kaze ke tala skripturo imprimesas en revuo por yuni od **infanti**, o mem por normala publiko, lore me konkordus kun ti, qui postulas ke la biro ne darfas prizentesar sendanjera quale **pom-suko**.

Se ni refuzus publikigar artikli qui povus ofensar irga sociala **grupi**, lore ni apene povus skribar ankore pri irga problemi di la prezento. Ne darfus aparar artikli por la libera ekonomio, nam to jenus nia Sovyeta s-di, ne povus esar publikigata en Ido artikli por la **socialismo**, nam to ofensos altra amiki en la westo. La libereso jurnalistala signifikas la libereso publikigar omna opiniononi. Justifikata ecepti esas revui, qui reprezentas certena opinion-grupo. Revuo di anti-alkoholista federuro ne povas laudar biro e PROGRESO ne povas rekomendar altra L.I. kam Ido.

Me rekomendas a s-do Moureaux skriptar kontre-artiklo por PROGRESO. Ton me konsideras kom la justa voyo.

4° De Franz REGNIER - Belgia

Me astonesas kelke pri la reakto a mea artiklo «Biro dum la yarcenti» (Progreso n° 282). Ma, altraparte, me amuzas me pri komporto ne serioza: la fablo di la rano qua deziris esar tam grosa kam la bovulo, esas sempre aktuala. Kad on povus imaginar tante stulta birifisto qua uzus la febla nombro d'exempleri di Progreso kom suportilo por «reklamo komercala disimulata por marki di biro»...

Mea artiklo redaktesis sen mala intenco: il esas nur dokumentala e donas kurta historio di la fabrikado di sana drinkajo por personi qui povas uzar lu saje e povas ankore prizar la joyo di vivar.

Me memoras la bona vesperi pasita dum la konfero en Namur (1980), ube on ludis e jokis amikale e drinkis ecelanta biro sen exajerar, sen facar «propagando favore alkoholismo», sen dopa penso e sen mizantropeso.

Arbori

Nul artista povas krear
irgo plu bela kam arbori.
Nul inventisto povas trovar
irg' plu perfekta per sua laboro.
Sidoplaso por la uceli,
en la krono gaye kantanta,
hemo anke por la skureli,
inter la branchi rapide saltanta.
Equilibro harmonioza
inter subtera radikaro

e super la trunko, forta, krustoza,
extensita larja brancharo.

Dum ke la folii sempre **movante**
en l'aero ventala dancadas,
tamen la trunko permanente
en sua sulo fixe stacadas.

Dei ne lojas en la cielo,
to nur esas homala erori.
Dei habitas - me esas certa -
la densa kroni di olda arbori

da Heidi Neussner

TRAURO

Ni informesis ke la spozino di la Prezidanto di Uli, Margareta RÖHNISCH, livis ni ye la 18ma di septembro, pro ne-remediabla maladeso hepatala; el esis evanta 68 yari. Certe, ta informo emocigos omni qui konocis el e speciale ti qui renkontris el dum la recenta Ido-Konfero en Eschwege. Siorino Röhnisch esis membro di la Sueda Ido-federuro ed aktive sustenis sia spozo pri la idal labori, en la Sueda ed Internaciona Idomovado.

Malgre sua grava maladeso dum multa yari, el sempre kondukis pozitive e gaye; che omni qui konocis e renkontris el, el lasas lumoza memoro.

Ye la nomo dil lekteri e kontributanti a Progreso, ni kondolas nia Prezidanto Hellmut Röhnisch e lua familio, pro la perdo di lia amata spozino, matro ed avino.

Elua memoro longatempe restos en nia kordii.

Jacques Bol, membro e
mediacero en la R.K.

Jacques Bol, membro e

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

Membri dil Direktanta komitato

Prezidanto: Hellmut Röhnisch (Suedia)
Vice-prezidanto: Tom Lang (Anglia)
Sekretario: David Weston (Anglia)
Vice-sekretario: Camiel De Cock (Belgia)
Kasero: Franz Regnier (Belgia)
Sekretario por
linguala questioni: Roger Moureaux (Francia)

Membri:

Niklas ApGlyn (Wals), Jacques Bol (Belgia), Henry Jacob (Anglia), Clara Kreis (Suisia), Tom Lang (Anglia), Roger Moureaux (Francia), Franz Regnier (Belgia), Hellmut Röhnisch (Suedia), Camiel De Cock (Belgia), David Weston (Anglia), Alfred Neussner (Germania, FRG), José-Maria Rodriguez-Hernandez (Hispania), Donald Gasper (Anglia).

La direktanta komitato rielektesos dum la yaro 1991.

PROGRESO aparas trifoye en la yaro, e tote en Ido. Pri la redakto, responsas komitato konsistanta ek kin membri: Jacques Bol (Belgia), Don Gasper (Anglia), Andreas Juste (Belgia), Roger Moureaux (Francia), Hellmut Röhnisch (Suedia).

Artikli, tradukuri e movadal informi sendesez a Jacques Bol, 80 Chaussée des Gaulois, B-1300 - Wavre, qua funcionas kom mediacero en la redakto-komitato. Progreso imprimesas dal imprimerio «Ateliers du Manoir», Marcinelle, Belgia.

Editeur responsable: Franz Regnier, rue des Glacières 3/9
B 6001 Marcinelle

Revue qua konocigas Ido

«Idées pour tous» (Idei por omni)

7 edituri 20000 pagini pri omna temi, exploro dil jurnalaro, libri, dokumenti.

Répertoire idéiste international annuel

(Repertorio ideista internaciona yarala)

Nek abon-pago, nek kontributo esas postulata.

«Idées pour tous», DF Ausset St-Eudes, Boisset, 4 chemins
30140 Anduze (Francia)

LIBRI E BROSHURI

			Suisa franki
CONDAMIN: La konoco dil futuro*	20 p.	1926	1.80
DE BEAUFRONT: Kompleta gramatiko detalzo	232 p.	1925	4.00
*CONDAMIN: La konoco dil futuro	13 p.	1929	3.00
DE BEAUFRONT, COUTURAT: Dictionnaire français-ido	586 p.	1915	16.00
COUTURAT: Etude sur la dérivation	100 p.	1910	4.00

Obtenebla ye la adreso: CDELI-LIBROSERVO, che K.C.E. b.p. 771,
CH-2301 La Chaux-de-Fonds (Suisia).

* * *

Dicionario de la 10 000 Radiki di la Linguo Universala Ido (<i>Marcel Pesch</i>),	631 p.	1964	20.00
Odo a Couturat (<i>Andreas Juste</i>),	19 p.	1961	3.50
La Fabli dil Olda Korvo (<i>Andreas Juste</i>), poemi	36 p.	1973	3.00
La Problemo dil Paco (<i>Ed. Waterkotte</i>), traduko dil diskurso da Albert Schweitzer, okazione la distributo dil Nobel Premio dil Paco, 1952 en Oslo.	11 p.	1971	2.50
Warum Ido? (<i>J. Kreis/A. Noetzi</i>), propagilo en Germana linguo kun komparativa texto Esperanto-Ido			.50
(Porto-spensi extra)			
Weltsprache Ido, 10 doco-lettri, Germana-Ido (<i>A. Noetzi</i>), nova edituro 1969			15,00

SULI, Badenerstr. 725, CH-8084 ZÜRICH Suisia.

Katalogo de libri en e pri Linguo Internaciona

Recevebla de

IDO-LIBRERIO

10 Heol Salop-Penarth
de Morgannwg CF6 1HG, Wals.

	(£) Preco + Posto
English-Ido Dictionary (<i>Dyer</i>), 393 p.	4-00 (+0-70)
Complete Manual of the IAL Ido (<i>de Beaufront</i>), 44 p., abridget 1973	0-70 (+0-15)
Ido for All - (<i>ApGlyn</i>), 59 p., 1975	1-00 (+0-15)
La Strukturo di Ido (<i>Jacob</i>), 16 p., 1970	0-50 (+0-15)
The Problem of an International Auxiliary Language and its Solution in Ido (<i>Dyer</i>) 194 p.	0-50 (+0-30)